

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИРАНО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

ТУРСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА

ЗА II ГОДИНА

Скопје, 2002 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ТУРСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА

1.2. Вид на средно образование: гимназиско

1.3. Година (фаза) на изучување на наставниот предмет: втора (II) година

1.4. Број на часови на наставниот предмет

1.4.1. Број на часови неделно (неделен контакт): 4 часа

1.4.2. Број на часови годишно: 144 часа

1.5. Статус на наставниот предмет: Задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

2.1. Општи цели

Целта на наставата по турски јазик и литература е да го оспособи ученикот да комуницира на турски литературен јазик, во функција на општото и понатамошното образование, да овозможи совладување на основните карактеристики на турската и светската (преведената) литература, да оспособи за самообразование и да подготви за неговото оспособување и создавање на граѓанин со демократски сфаќања.

Програмата да им помогне на учениците да можат:

- да ги користат нормите и да го усвојуваат кодот на турскиот литературен јазик и неговите функционални стилови;
- да ги разбираат и да ги употребуваат функциите на јазикот како најсовершенно средство за комуникација во литературата, културата и науката;
- да умеат самостојно усно и писмено да ги изразуваат своите знаења, чувства, мисли, ставови и сфаќања;
- да создаваат навика, по пат на автоматизам, да ги почитуваат нормите на турскиот литературен јазик во сопственото изразување и да ги согледуваат и коригираат кај другите;

- да ја развиваат и зацврстуваат свеста за значењето на турскиот литературен јазик како основен, клучен белег на националниот идентитет и припадност на турската јазична заедница;
- да усвојуваат позитивни знаења од теоријата и историјата на литературата (термини, поими, факти, теории), како и методолошки и вредносни знаења (аналитичко-интерпретативни), со што ќе бидат способни и ќе умеат самостојно, творечки да комуницираат со литературните дела од турската и светската литература;
- да умеат своите јазично-литературни и општокомуникациски знаења, умеења, и способности да ги користат за доживување, разбирање и критички однос кон медиумите (театарот, филмот, печатените и електронските медиуми);
- да ги развиваат своите емоционални и интелектуални способности и умеења (емоционална зрелост, интелектуална зрелост);
- да развиваат и усвојуваат општествено прифатливи карактерни особини и модели на однесување (социјална зрелост).

2.1.1. Посебни цели

Од општата цел на наставата по турски јазик и литература со комуникации произлегуваат посебните цели:

- ученикот да го научи литературениот турски јазик од оригиналните и од преведените дела од македонската и светската литература;
- да ја сфати улогата на јазикот во процесот на образованието и воспитанието;
- да може да го сфати во детали она што го слуша и чита;
- да се оспособува сè она што го слуша, гледа, мисли и разбира да може усно или писмено, по одреден план, течно да го изрази;
- да го прифати како неминовна потреба и задоволство читањето и да стекне навика за читање;
- да сфати дека турскиот јазик има свои правила и прописи, дека е богат, плоден, дека со помош на овој јазик низ историјата се создадени врвни дела од различни облици и жанрови; да се докаже дека на турскиот јазик и ден денеска се создава во светски размери;
- да знае да го применува правописот, говорот и естетските финеси на турскиот литературен јазик;
- да знае да ги користи заедничките културни вредности за да ги усвои основните судови;

- да ги научи можностите на турскиот јазик и да може да стекне навика да анализира и да синтетизира преку активностите слушање, читање и пишување;
- да се запознае со значењето на културното наследство преку активностите усно и писмено анализирање на текстовите и при создавање на нови литературни состави.

Според ова, знаењата и способностите кои треба да се стекнат по предметот турски јазик и книжевност се следните:

- ученикот да може правилно да комуницира на турски литературен јазик во секојдневниот живот, на академско и на друго ниво;
- да може да ги применува јазичните норми во секојдневната комуникација (усна или писмена) и во професионално насочен контекст;
- преку совладување на литературните вредности да ги развива личните способности во функција на граѓани со демократски ставови.

2.2. Придонес кон општообразовните цели

Со оспособувањето на ученикот да комуницира на турски јазик на сите нивоа на комуникација се реализираат општообразовните цели:

- да го разбира и применува турскиот литературен јазик преку усното и писменото иразување;
- да се подготвува за понатамошно образование на стручен и научен план;
- да ја запознава турската литература и другите литератури со што се помага во меѓукултурната соработка.

2.3. Придонес кон стручното оспособување

Со оспособувањето на ученикот да комуницира на турски јазик во конкретен професионален и профилски насочен контекст, се дава придонес во исполнувањето на задачите на стручната оспособеност.

Конкретни придонес на оваа цел е:

- ученикот ќе може да користи литература од областа на професијата (брошури, билтени, речници, инструкции, прирачници итн.);
- да ја разбере важноста на врската меѓу теоријата и практиката преку посебно нагласената професионална и профилски насочена комуникација;
- да ја сфати потребата дека за прибирање и стекнување на знаења, како и за читање потребно е усвојување на турскиот јазик и литература.

2.4. Придонес кон индивидуалниот развој

Конкретниот придонес кон оваа посебна задача е:

- ученикот да се оспособи да комуницира на турски јазик и да користи разни извори за информирање и учење;
- да ги развие вештините, како на пример: решавање проблеми, способност за соработка, одговорност и креативност преку применетата методологија во процесот на учењето на турскиот јазик;
- да се развие како личност со одговорно и совесно однесување и како граѓанин на демократско општество.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

Во почетокот на втората година од гимназиското образование, се претпоставува дека ученикот ги поседува следните вештини и знаења:

- го разбира глобално материјалот на турски јазик со неопходното познавање на турската и светската (преведената) литература;
- користи доволен фонд на зборови и има знаења од областа на граматиката, така што правилно комуницира на турски јазик;
- ја разбира информацијата или ги толкува јазичните изразни средства во даден текст, а од различни извори може да пренесе информации од областа на комуникацијата, јазикот и литературата.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

КОМУНИКАЦИЈА (36 часа)			
Содржина	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>СЛУШАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да ги разликува видовите на слушање и тоа: преку концентрирање на вниманието на темата и на говорникот; избегнување од предрасуди; слушање со разбирање и фаќање на белешки од она што се слуша; - поставување прашање на дискусант или соговорникот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за слушање на разни говори од наставникот, од самите ученици и разни снимени материјали со аудио-визуелни средства и фаќање на приклучоци. - Вежби преку кои ученикот ќе може да бара од говорникот да објасни кој било дел од некоја тема за нешто што е комплицирано несфатливо или нејасно. 	<p>Со другите јазици со истакнување на важноста на овие дисциплини и нивната поврзаност со фонетиката, морфологијата, синтаксата и лексикологијата; со теорија на литературата и др.</p>
<p>ГОВОР <i>Видови на говори</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава подготвените говори: воведен говор и претставување; претставување на едно прочитано дело; конференција; отворена седница; дискусија; интервју; анкета и вреднување на различни дискусии; - да ги разликува не подготвените говори: дијалогот, групниот говор и дискусијата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Усни вежби во кои ќе може да се реализира еден подготвен говор по дадената тема и во одреден рок (општо земено за десет минути). - Вежби за приспособување за постапките како треба да се постапува при однапред не подготвени говори (во дијалог, групен и при каков било говор). 	

<p>ЧИТАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги идентификува функциите на читањето за стекнување на знаење и култура; - за читањето воопшто (читање без избор, читање од задоволство или за задоволување на својот личен вкус, читање со цел да се истражува нешто); - за придобивките на континуираното читање: за збогатување на речничкиот фонд; за потребата за говор; - за развивање на умствените способности и стекнување на знаења и способности за структурата и унапредување во професијата; - да го разбира прочитаното; - да ги издвојува битните елементи од текстот; - да води белешки за прочитаното. 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за читање на разновидни текстови, усвојување на законитостите на читањето; - вежби за усвојување на други елементи по важност на што треба да се обрне внимание како што се: одредување на темата, да се направи план по видот на темата, да се обрне внимание на тонот, мимиката и гестовите, движењата на рацете и нозете, како и точно одредување на времето; - вежби за препознавање на особеностите со кои се среќава при воведно излагање и при обраќање; правилно презентирање на прочитаното дело (ова може да се обработува особено во часовите по лектира); да се вреднува и да се усвојат разни говори како што се: отворена седница, дискусија, интервју и анкета; - вежби за прераскажување на прочитаното. 	
<p>ПИШУВАЊЕ - ТЕМА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ја одредува темата во текстот (поим, задача/проблем), да ја разграничува темата и да знае како да го реши проблемот); - ја лоцира главната идеја (или реченицата каја ја разоткрива проблемот). 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за усвојување на поимот, задачата, разграничување на темата и лоцирање на главната идеја во текстот. 	

<p>ИДЕЈА</p>	<p>- Да го одредува видот со кој ќе се развива главната идеја (статистика, посматрување, експеримент/тест, фрагмент/извадок);</p> <p>- да го одредува правилното изразување и правилниот вид [прераскажување (краток расказ, новела и роман): тврдење, докажување (разговор, статија, анегдота, есеј, критика, меморија, патопис); опишување и анализирање (опишување на физичките особености)].</p>	<p>- Вежби за формирањето на главната идеја и да се најдат адекватните методи за формирањето на главната идеја.</p> <p>- вежби за усното и писменото изразување, да се знае кое од изразните средства ќе се примени, како и правилно да се одредат видот и елементите на изразувањето.</p>	
<p>СОСТАВ</p>	<p>- Да изработува план за расказ; да пишува краток состав; да пишува биографија, автобиографија, дневник, анегдоти и есеи.</p>	<p>- вежби за усвојување на знаења за планот и за неговата важност.</p> <p>- вежби за применување на план од различни текстови;</p> <p>- вежби за потенцирање на важноста (значењето) на општествениот јазик и врската помеѓу социолошките контролни елементи;</p> <p>- вежби за усвојување на јазичните норми како услов за подобро делување во општествената средина;</p> <p>- вежби за откривање на улогата на јазикот, идејните и литературните текстови за запознавање на националните, моралните и човечките вредности.</p>	

ПИСМЕНА РАБОТА	- Да се изработат четири (4) писмени работи во текот на една учебна година...	- Во текот на оваа учебна година ќе се изработат четири (4) писмени работи со цел да се проверува степенот на усвоеноста на поставените цели од горе споменатите содржини.	
-----------------------	--	--	--

Ј А З И К (36 часа)

Содржина	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
ЈАЗИК И ИСТОРИЈА НА ЈАЗИКОТ ЗБОРОВИ СПОРЕД ЗНАЧАЊЕТО	<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да ги идентификува главните светски јазични групи, како и местото на турскиот јазик во нив; - да го одреди местото на турскиот јазик и неговото писмо помеѓу светските јазици; - да ги набројува видовите на азбуки што Турците ги употребувале досега. - Да ги разликува зборовите кои покрај вистинското значење имаат и друго значење (зборови со исти звучни гласови; зборови кои имаат исто значење; зборови кои имаат спротивно значење. 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби со кои учениците ќе можат да ги идентификуваат познатите светски јазици; - вежби со кои ќе се утврди историскиот развој на турскиот литературен јазик; - вежби со кои ќе се прикажува напишан и снимен материјал за видовите на турските азбуки; - вежби со дадени конкретни примери со кои ќе се види дека зборовите покрај вистинското имаат и други значења. 	<p>Со странски јазици со истакнување на важноста на овие дисциплини и нивната поврзаност со фонетиката, синтаксата и лексикологијата.</p> <p>Со сите странски јазици за да се потенцира значењето на националниот јазик.</p> <p>Со секој јазик чиј речник е составен од голем број на зборови.</p>

<p>МОРФОЛОГИЈА</p> <p>ГЛАГОЛИ</p> <p>- Функцијата на глаголот во реченицата</p> <p>- Конјугација на глаголите</p> <p>- Глаголи според структурата (прости, изведени и сложени)</p> <p>- Глаголи формирани според нивната конструкција:</p> <p>- Глаголи според подметот</p> <p>- Глаголи според предметот</p>	<p>- Да ја дефинира функцијата на глаголот во реченицата и да може правилно да ги применува;</p> <p>- да ги знае елементите на глаголот со кои се врши конјугација (корен-основа; наставки за лице; глаголи со сложени времиња, конјугација и функција; конјугација на сложените глаголи);</p> <p>- да ги разликува глаголите според структурата: прости, сложени (сложени глаголи при формирање на именка + помошен глагол; сложени глаголи при формирањето на глагол + помошен глагол; сложени глаголи кои по значење се фузионирани, идиоми);</p> <p>- да ги разликува глаголите формирани по конструкција: глаголи според подметот: активен, пасивен, повратен и глаголи формирани по честичката "иш" и глаголи според предметот: преоден глагол и непреоден глагол.</p>	<p>- Вежби за правилна примена на глаголот со други зборови во разни контексти;</p> <p>- вежби со цел да се види како се врши конјугацијата во турскиот јазик;</p> <p>- вежби во образување на сложените глаголи</p> <p>- вежби со кои ќе се види како се образуваат глаголите по нивната конструкција.</p>	
---	--	---	--

<p><i>ИМЕНКИ</i></p> <p>- Деклинација кај именките</p> <p>- Присвојност кај именките</p> <p>- Глаголски именки</p>	<p>- Да ги идентификува видовите деклинација кај именките во турскиот јазик: номинатив, акузатив (-и), датив (-е), локатив (-де), аблатив (-ден);</p> <p>- да ги разликува присвојните наставки кај именките и именките што се образуваат со наставката -ки;</p> <p>- да ги разликува глаголските именки</p>	<p>- Вежби за кусо повторување за тоа што е именка и за начинот / наставките со кои се врши деклинацијата кај именките;</p> <p>- вежби за начинот на кој се образуваат присвојните именки и именките што се образуваат со наставката -ки;</p> <p>- вежби за начинот со кој се образуваат глаголските именки.</p>	
<p><i>ПРИДАВКИ</i></p> <p>- Видови на придавки:</p> <p>- Описни придавки</p> <p>- Присвојни придавки</p> <p>- Видови придавки по својата структура:</p>	<p>- Да ја категоризира поделбата на придавките на: описни и присвојни (показни, број, прашални, неодредени) придавки;</p> <p>- да ги разликува придавките според структурата (прости, изведени, сложени, интензивирани, група зборови како придавки и партиципот).</p>	<p>- Вежби за употреба и разликување на придавките и нивните својства.</p>	

<p><i>ЗАМЕНКИ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Видови заменки - Деклинацијата кај заменките - Заменките според својата конструкција 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја дефинира улогата на заменката во реченицата; - да разликува видови заменки (лични, показни, прашални, неодредени заменки); - да ја применува деклинацијата кај заменките. - да ги идентификува и да ги разликува заменките според нивната конструкција (прости и сложени заменки). 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за употребата на заменките во реченицата; - вежби за категоризација на заменките; - вежби за употреба на деклинацијата кај заменките; - вежби за категоризација на заменките по нивната конструкција. 	
<p><i>ПРИЛОЗИ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Видови прилози - Структурата прилозите 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува видовите прилози (прилози за место, за време, за начин, за количина и прашални прилози); - да ги разликува прилозите според структурата (прости, изведени и сложени). 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за поделба на прилозите; - вежби за улогата на прилозите во реченицата 	
<p><i>ПРЕДЛОЗИ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Видови предлози 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја дефинира функцијата на предлозите во реченицата. - да ги разликува видовите на предлози (извични, сврзници и за суфиксите). 	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за улогата на предлозите во реченицата и за класификација на предлозите. 	

ПРАВОПИС И ИНТЕРПУНЦИЈА	- Да ги применува правописните правила и интерпункцијата во турскиот литературен јазик.	- Писмени вежби (контуирано, секогаш кога за тоа има потреба) за примена на правописните и интерпункциските правила.	- Граматика, правописот на турскиот јазик и на други светски јазици, лексикографија.
--------------------------------	---	--	--

ЛИТЕРАТУРА И ЛЕКТИРА (72 часа)

Содржина	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
ПЕРИОДИ ВО ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ПРЕДИСЛАМСКИОТ ПЕРИОД НА ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА - Усни дела - Пишувани дела - Светска литература	- Ученикот да ги разликува периодите на турската литература. - Да ги идентификува општите историски и литературните карактеристики на овој период. - Да ги идентификува општите карактеристики на светската литература од овој период.	- Вежби за поделбата на периодите во турската литература. - Вежби за повторување (потсетување) на историските и литературните карактеристики на предисламскиот и исламскиот период преку делата на позначајните личности, како и светската литература во овој период.	Со историја на литературата, теорија на литературата, ликовната уметност, музиката уметност и со историјата на религијата, со светска литература и, музичка уметност и др.

<p>ИСЛАМСКИОТ ПЕРИОД НА ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА</p> <p>- Усни дела</p> <p>- Пишани примери</p> <p>- Преодниот период</p> <p>- Исламот и турската литература</p> <p>Турската литература помеѓу 11 и 12 век Избор од:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кутадгу Билиг - Диван-и Лугати-т-Турк - Атабетул Хакајик - Диван-и Хикмет 	<p>- Да ги идентификува општите историски и литературните односи и карактеристики како и по значајните личности и дела од овој период.</p> <p>- Да ги препознава поважните усни дела (сагуите, песна/кошук, савови, еповите).</p> <p>- Да ги идентификува пишаните дела (надгробните текстови-епитафите).</p> <p>- Да ги препознава причините и да наведува последици од овој период.</p> <p>- Да ги идентификува елементите преку кои турската литература претрпе огромни измени.</p> <p>- Да ги идентификува општите карактеристики од овој период и анализирање на делови (избор) од Кутадгу Билиг од Јусуф Хасхаџип значајно е тоа дека е прво дело-поема, Диван-и Лугати-т-Турк како прв компаритивен речник на Кашгарли Махмут, Атабетул Хакајик, Диван-и Хикмет.</p>	<p>- Вежби за покажување на делови од овие усни дела и анализирање на епот за Огус Каган и споредување со другите познати светски епови.</p> <p>- Вежби: покажување на снимени материјали од првите пишани дела (епитафи).</p> <p>- Вежби преку споредување на примери од предисламскиот по исламскиот период за да се видат разликите помеѓу овие многу значајни периоди.</p> <p>- Вежби за читање и анализирање на делови / примери од овој период; за препознавање на литературниот вид / жанр, ритмиката и другите елементи од теоријата на литературата.</p>	<p>Со историјата и историја на филозофијата.</p> <p>Со историјата, историјата на религијата и музичката уметност.</p>
--	---	---	---

<p>Турската литература во 13 и 14 век</p> <p><i>Мистиична ѓурска лиѓераѓура</i> Избор од:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јунус Емре - Мевлана <p>Целаледдин-и Руми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кади Бурханеддин <p><i>Избор од ѓрозни дела:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Насредин Хоѓа - Батталнаме 	<p>- Да ги идентификува општите карактеристики од овој период и воопшто за мистичната литература преку анализирање на делови од Јунус Емре од М. Џ. Руми (примери од Месневи или Диван-и Кебир).</p> <p>- Да ги дефинира основните информации и белезите во овој период преку делата (избор) на Насредин Хоѓа (примери од анегдотите) и преку примерите на Батталнаме (анонимен).</p>	<p>- Избор од текстови на Јунус Емре (препознавање на мистичните елементи преку примерите од Диванот или од Рисалеттун Нусхије); примери од делото на М. Џ. Руми- Месневија или диванот; и примери од диванот на Кади бурханеттддин.</p> <p>- Избор на анегдоти за Насредин Хоѓа и откривање на хумористичните елементи во неговите анегдоти.</p>	<p>Со историја на литературата и јазикот, историја на религијата, теорија на литературата, историја на уметноста, историја на филозофијата.</p>
<p>Турска литература во 15 век</p> <p><i>Класична ѓурска лиѓераѓура</i> Избор од ѓоезијаѓа на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Али Шир Неваи - Сулејман Челеби - Шејхи - Хаѓи Бајрам Вели 	<p>- Да ги наведува основните информации на класичната турска литература и белезите во овој период преку анализирање на поезијата (избор) на најпознатиот поет од дијалектот Чагатај - Али Шир Неваи (газел-лирична поема), Сулејман Челеби (месневи), Шејхи (Харнаме), Хаѓи Бајрам вели (илахии-псалми), Кајгусуз Абдал (избор од песните) од Шејхи (Харнаме) и од Хаѓи Бајрам вели (Илахии).</p>	<p>- Вежби за идентификување на прозните дела и елементите на прозните дела; истакнување на специфичностите на класичната литература со другите литератури од предисламскиот период; обработување на најмалку по еден пример-песна (оригинални примери со превод на непознатите зборови) и др.</p>	<p>Со историја, историја на религијата и музичката уметност.</p>

<p><i>Избор од прозниите дела на:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Расказите на Деде Коркут - Али шир Неваи - Салтукнаме и Менакибнаме <p>Турската литература во 16 век</p> <ul style="list-style-type: none"> - Класична литература <p><i>Избор од поезијата на:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Фузули - Баки <p><i>Избор од прозниите дела на:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Фузули - Приказна на Ашик Гариб 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава карактеристиките и белезите на овој период преку прозните дела (избор) од Деде Коркут (анонимен), Али шир Неваи во неговото дело Мухакеметул Лугатејн за богатството на турскиот јазик; да ги согледа белезите на Салтукнаме и Менакибнаме). - Да ги препознава општите карактеристики на лирската поезија на овој век која е наречена и "златен период" на класичната турска литература, сличностите и разликите помеѓу лирската и класичната поезија, како и другите белези на овој период преку поезијата и прозните дела (избор) од овој период. - Да го идентификува делото на Фузули (лирска поема) - Да го идентификува животот и делото на Баки. - Да ги разликува општите карактеристики на прозните дела од овој период. 	<ul style="list-style-type: none"> -Текстови (избор) од Деде Коркут (анонимен); споредување со Одисеја од античката Грција и истакнување на заедничките или сличните елементи, да се открие пораката на Али Шир Неваи и избор од Салтукнаме и Менакибнаме). - Текстови-песни од познатите дела во овој век; подлабока анализа на примери од– лирските поеми "газелите"и еулогиите "касидеси"; класификација на литературните жанрови од овој век; вежби за согледување на специфичностите и разликите на овој период од другите. - Избор на од "диван"(примери од лирски поеми, еулогија "Су касидеси" или избор од делото Лејла и Меџнун). - Анализа на примери од "диванот". - Вежби од избрани примери од делата на Фузули (Шикајетна-ме) и преку приказната на Ашик Гариб. 	<p>Со историјата и со теоријата на литературата.</p> <p>Со историјата и историја на филозофијата.</p>
--	---	---	---

<p>Светска литература во 16 век - Вилијам Шекспир</p>	<p>- Да ги идентификува основните белези на англиската литература во ренесансата; да ги усвојува најважните податоци за животот и за делото на Вилијам Шекспир; да ги споредува белезите на шекспировата трагедија со античката трагедија; да ги опишува разликите меѓу трагедиите и комедиите на Шекспир; да ги наведува другите претставници од англиската ренесанса (Сидни, Дон, Херберт, Милтон).</p>	<p>- Вежби и визуелен материјал како илустрација за творештвото на Шекспир; вежби со читање по улоги и коментар на белезите на ренесансата во шекспировите текстови, како и обид да се пронајдат врските со античките текстови.</p>	<p>Со историјата, со историја на литературата, теорија на литературата.</p>
<p>- Монтејн</p>	<p>- Да ги разликува основните белези на француската литература; да го разликува есејот како литературен вид; да знае дека преку делото "Есеи" Монтејн станува претходник на слободното мислење за разлика од латинската култура; да ги набројува најважните податоци за животот и за делото на Монтејн; да ги именува првите претставници во турската литература кои пишувале во овој жанр.</p>	<p>-Вежби на читање на текстови (делови) од есеите.</p>	<p>Со историјата и внатрешна корелација со историја на литературата и со теорија на литературата.</p>
<p>Турската литература во 17 век -Класична лијература <i>Избор од поезијата:</i></p>	<p>- Да ги дефинира општите карактеристики на лирската поезија и на епската литература; да знае за политичките и економските прилики во овој век и влијанието на литературата воопшто;</p>	<p>- Примери од поезијата од овој период;</p>	<p>Со историја, историја на литературата, историја на уметноста, историја на филозофијата и музичка уметност.</p>

<p>- Наби</p>	<p>- да ги идентификува местото и улогата на позијата на Наби; да се запознава со дидактичната поезија преку поезијата на Наби;</p>	<p>- анализа на песни</p>	
<p>- Нефи</p>	<p>- да се запознае со животот и делото на Нефи најголемиот поет на класичната поезија со литературниот вид "касида";</p>	<p>- анализа на примери од "Диванот"; од јазичен аспект, теорија на литературата; примери од поезијата на Караџаоглан, Гевхери и Ашик Омер.</p>	
<p><i>Избор од делата на:</i> - Караџаоглан - Гевхери - Ашик Омер</p>	<p>- Да ги препознава примерите од народната литература во овој период.</p>		
<p><i>Избор од прозните дела на:</i> - Евлија Челебија</p>	<p>- го идентификува делото на Евлија Челебија и да го разликува литературниот вид патопис.</p>	<p>- Читање на текстови од патописот на Евлија Челебија.</p>	<p>Со историјата и теорија на литературата.</p>
<p>- Печеви</p>	<p>- Да ги идентификува карактеристиките и белезите на прозните дела преку делото на Печеви "Историјата на Печеви".</p>	<p>- Текстови од Печеви – извадоци од делото "Историјата на Печеви".</p>	
<p>Светската литература во 17 век - Расин</p>	<p>- Да ги идентификува основните податоци за животот и делото на Расин; да ги препознава класицистичките црти во трагедијата на Андромак.</p>	<p>- Текстови и визуелен материјал како илустрација на творештвото на Расин; вежби со читање по улоги и коментар на белезите на</p>	<p>Со историја, историја на уметноста, внатрешна корелација со ис-</p>

		<p>класицизмот како и обид да пронајдат врските со античките текстови и настани.</p>	<p>торијата на литература (врски со античката литература трагедијата).</p>
<p>- Сервантес</p>	<p>- Да ги идентификува основните податоци за животот и делото на Сервантес; да ги препознава хуманис-тиките елементи во неговото нај познато дело Дон Кихот.</p>	<p>- Извадоци од текстовите и вежби за препознавање на ренесансните белези; примери од литературата на другите автори; визуелен материјал.</p>	<p>Со историјата, со ликовната уметност.</p>
<p>- Молиер</p>	<p>- Да ги идентификува основните податоци за животот и делото на Молиер; во делото да ги препознава елементите на класицизмот.</p>	<p>Извадоци од текстовите и вежби - читање по улоги.</p>	
<p>Турската литература во 18 век <i>Избор од поезијата на:</i></p>	<p>- Да ги опишува општествено-политичките прилики на Отоманската империја и нејзиното влијание во литературата;</p>	<p>- Анализирање на примери од "диваните" на познатите личности од овој период.</p>	<p>Со историјата, историја на уметноста и теорија на уметноста.</p>
<p>- Недим</p>	<p>- да ги идентификува видот и елементите на поезијата на Недим или како е познато поет на периодот наречен "Лале деври".</p>	<p>- Примери од стозбирката на Недим.</p>	
<p>- Шејх Галиб</p>	<p>- да ги идентификува видот и елементите мистичната литература преку поезијата на Шејх Галиб; да знае за литературниот вид "Наат" (сикстина).</p>	<p>- Примери од поезијата на Шејх Галиб.</p>	

<p>Светската литература во 18 век - Гете</p>	<p>- Да ги идентификува основните податоци за животот и делото на Гете; да ги препознава романтичните елементи во делата.</p>	<p>- Примери од поезијата на Гете.</p>	<p>Со историјата, историја на уметноста и теорија на уметноста.</p>
<p>ЛЕКТИРА 1. М. Шефкет Есендал: Темиз Севгилер 2. Расказите на Деде Коркут 3. Сабахеттин Ејубоглу: Есеи за уметноста 4. Рефик Халит Карај: Раскази од родниот крај 5. Нуруллах Атач: Избор од есеите 6. Муаллим Нази: Детството на Омер 7. Кочо Рацин: Песни 8. Н./В. Гогол: Ревизор 9. А. Чехов: Раскази 10. Г. Флобер: Мадам Бовари 11. Избор 12. Избор</p>	<p>- Да анализира нај малку седум дела од списокот за лектира.</p>	<p>- Да се настојува да се обработуваат дела од различни литератури и жанрови.</p>	<p>Со историјата, историја на литературата, теорија на литературата, музиката и ликовната уметност и др.</p>

4.2. Наставни методи и активности на учење

Образовната технологија што се препорачува се базира на претпоставката дека турскиот јазик како наставен предмет се изучува во сите нивоа во нашиот образовен систем.

Наставникот треба да применува функционални методи на учење со особен акцент на активностите на учениците, коишто се базираат на нивниот интерес со цел да се создаде погодна клима за учење.

Да им се овозможи на учениците колку што е можно повеќе да го користат турскиот јазик и неговите изразни средства заради правилно и точно применување во непосредната комуникација.

Што се однесува до јазикот важно е постепено да се оди од функционално кон систематско ниво со цел да се развива мотивацијата на учениците со практична примена на литературниот турски јазик.

Основни наставни методи

Како основни методи што можат да се користат во наставата по турски јазик и литература се методите што се заеднички за повеќето предмети, а тоа се: демонстрација, дискусија, решавање проблеми, самостојна работа на учениците на проекти. Покрај овие основни методи не значи дека во процесот на учење не можат да најдат место и другите методи како што се: природната метода, тивкиот начин, аудио-лингвалната метода итн.

Активности на ученикот

Зависно од применетите методи во процесот на учењето активностите на ученикот се сведуваат на : слушање, прибележување, повторување, вежбање, читање, откривање односи и законитости, самостојно учење, проверување, применување, работа во двојки и групи (игри по улоги, комуникативни игри), изработување домашни задачи, дискутирање, опишување, раскажување итн.

Активности на наставникот

Активностите на наставникот се сведуваат, главно, на зборување, читање, дискутирање, давање упатства, пишување на табла, демонстрирање, објаснување, оценување задачи, поставување прашање, организирање работа во двојки и групи, правење забелешки, мотивирање, иновирање итн.

4.3. Организација и реализација на наставата

Според зацртаните цели на наставниот предмет, наставата се реализира во специјализирани училници, во две полугодија со определен неделен фонд на часови. Домашната работа се реализира дома и во училишто.

4.4. Наставни средства и помагала

Заради поефикасно постигнување на целите на наставниот предмет **турски јазик и литература**, се применуваат разни наставни средства и помагала како:

- прирачник по литература за II година;
- учебници по граматика со комуникација за II година;
- учебник за теорија и литература за II година;
- прирачник за ученици.

4.4.1. Додатна литература за наставникот

- Прирачник за наставникот;
- примероци од горенаведените учебници-книги, литература за лична употреба;
- претплата преку училиштето на професионални списанија / весници;
- примероци од каталози на материјали за учење методика по јазик и литература;
- фотокопир и др.

4.4.2. Опременост на наставните простории

За предметот турски јазик и литература во гимназиските паралелки се препорачуваат следните училнички средства:

- вообичаен инвентар; клупи, столчиња, табла;
- графоскоп (може заеднички за повеќе предмети);
- пристап до Интернет (може и во просторијата со компјутери);
- касетофон и видео / ТВ (може заеднички).

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Постигањата на учениците се следат перманентно преку усно проверување и преку писмено проверување со тестови на знаења по секоја завршена тематска целина. Исто така, на крајот на полугодието и наставната година се изработуваат тестови на знаења. Доколку ученикот не го исполни основниот критериум на потребните знаења, наведени во тестовите за тематските целини или за целокупниот наставен материјал, се упатува на поправен испит.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **турски јазик и литература** треба да ги поседува следните **индивидуални, професионални и педагошки карактеристики**: да е физички и психички здрав, да го познава турскиот јазик (усно и писмено), да нема говорна мана, да е комуникативен и отворен за соработка, соодветно образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во истата, да е добар организатор, креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија и сл.

6.2. Стандард за наставен кадар: завршени студии по филологија: турски јазик и литература

6.3. Стандард за простор за наставниот предмет

За реализација на зацртаните цели од наставниот предмет турски јазик и литература се користат специјализирани училници.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА НА ПРОГРАМАТА

7.1. Датум на изработка: мај 2002 година

7.2. Состав на работната група:

- Јакуп ИЛЈАС, советник, Биро за развој на образованието, ПЕ Тетово, раководител
- проф. д-р Хамди ХАСАН, професор на Филолошкиот факултет, Скопје
- проф. д-р Ариф АГО, професор на Филолошкиот факултет, Скопје
- Бебри НУРЕДИН, советник, Биро за развој на образованието, ПЕ Гостивар
- Ахметнафи Ибрахим, наставник во гимназијата "Панче Попоски", Гостивар

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.09.2002 година.

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма за предметот турски јазик и литература ја одобри (донесе):

_____ со решение

бр. _____ од _____ година.

1. TANITICI BİLGİLER

1.1. **Öğretim Dersinin Adı:** TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

1.2. **Orta Okulun Türü:** L İ S E

1.3. **Öğretim Dersinin Okutulduğu Sınıf (Dönemi):** Sınıf İki (II)

1.4. **Öğretim Dersinin Ders Fonu (Saatleri)**

1.4.1. **Haftalık Ders Fonu:** 4 Ders

1.4.2. **Yıllık Ders Fonu (Öğretim Miktarı):** 144 Ders

1.5. **Öğretim Dersin Konumu:** Zorunlu Ders

2. ÖĞRETİM PROGRAMIN AMAÇLARI

2.1. GENEL AMAÇLAR

Türk Dili ve Edebiyatı eğitim programının temel amacı, öğrencilerin: Edebiyat, dilbilgisi ve kompozisyon öğretim ve eğitim süreci içinde Makedonya Cumhuriyeti Anayasası ile Milli Eğitim ve Bilim Bakanlığı kanun ve hükümler doğrultusunda, Türk edebî dilini kullanabilmek; Türk ve Dünya Edebiyatının temel özelliklerini kavrayabilmek; millî ve manevi değerlerine sahip, hoşgörülü, yurt ve dünya meseleleri karşısında düşünce üretebilen, eleştiri yapabilen, demokratik görüşlü bir vatandaş olarak kendi kendini yetiştirebilmektir;

Programın öğrencilere olan yardımı:

- Türk dili ve edebiyatı kural ve kaideleri yanısıra onun işlevsel üsluplarını kavrayıp kullanabilmek;
- Edebiyat, kültür ve bilimde en iyi iletişim aracı olarak dilin fonksiyonlarını anlayabilmek ve kullanabilmek;
- Kendi bilgi, his, tutum, duygu ve düşünceleri kendi başına doğru ve düzgün ifade edebilmek;
- Türk edebî dili kurallarını her türlü ifadelerde özen gösterip ve onu kullanabilme alışkanlığını yaratabilmek ve başkalarında da var olan hataları düzeltebilmek;
- Türk edebî dilinin, Türk milli kimliğinin temel unsurlarından biri olduğu bilincini gösterip pekiştirebilmek;

- Türk ve Dünya edebî eserlerini okurken, onları daha iyi anlayabilmesi için edebiyat kuramı ile edebiyat tarihinden olan (terim, kuramlar) ve metodolojik bilgileri kavrayabilmek;
- Kendi dil, edebî ve genel ifade bilgi, beceri ve yeteneklerini, medyayı (tiyatro, film, basın ve elektronik medya) kavrayabilme, anlayabilme ve bunları eleştirisel gözü ile kullanabilmek;
- Duygusal ve entelektüel yetenek ve becerilerini (duygusal olgunluk,entelektüel olgunluk) geliştirebilmek;
- Toplum tarafından kabul bulan davranışlar (sosyal olgunluk) kavramak ve geliştirebilmek.

2.1. ÖZEL AMAÇLAR

-Türk halkının vazgeçilmez temel unsurlarının başında gelen Türk dilini, özelliklerini bozmadan ve aşırılığa kaçmadan, edebiyatımızın seçkin eserlerini okutarak öğretmek;

- Dilin millet hayatındaki yerini iyice belirterek, köklü kurallar kazanmış bir dilin eğitim ve öğretimdeki yerini kavratmak;

- Öğrencilere dinlediklerini, okuduklarını, incelik ve derinlikleriyle kavratmak;onların duyduklarını, gördüklerini, düşündüklerini ve anladıklarını söz veya yazı ile plânlı, etkili ve akıcı bir şekilde ifade etme kabiliyetlerini geliştirmek;

- Okumanın vazgeçilmez bir ihtiyaç ve zevk olduğunu benimsetmek ve okuma alışkanlığı kazandırmak;

- Türk dilini kurallı, zengin, üretken ve tarihî geçmişinde çeşitli şekil ve türlerde üstün seviyeli eserler veren köklü bir dil ailesinden geldiği şuurunu yerleştirmek;bugün de Türk dili dünya çapında eserler verilmekte olduğunu göstermek;

- Yazarken ve konuşurken Türkçe'nin imlâsını, telâffuzuna ve estetik inceliklerine özen gösterilmesinin benimseterek yaygınlaştırılmasını sağlamak;

-Ortak millî kültür değerleri taşıyan eserlerden faydalanmak suretiyle Türk toplumunun temel hükümlerini öğretilip benimsetmek;

-Sınıf ve yaş seviyelerine göre dinleme, okuma ve yazma faaliyetleri sırasında Türk dilinin imkânlarını öğrenme, kullanma ve bu yolla bilgi edinme, kavrama, analiz ve sentez yapabilme alışkanlığı kazandırmak;

-Sözlü ve yazılı olarak metin tahlili ve yeni metinler meydana getirme faaliyetleri sırasında, kültürümüzün inanç, bilgi ve zevk inceliklerine ait birikimi tanıtarak benimsetmek.

Bu amaca dayanarak, Türk Dili ve Edebiyatının kazandırması gereken bilgi ve beceriler şöyle sıralanabilir:

- Hergünkü hayatta, akademi vb. düzeyde doğru iletişim kurabilmek (konuşabilmek); Türk edebî dilini doğru kullanabilmek;
- Hergünkü iletişiminde, mesleğinde sözlü ve yazılı olarak Türk edebî dilinin kurallarını kullanabilmek;

• Edebî değerlerin kavratılmasındaki amaç, hergünkü hayatta, meslekî hayatında olduğu gibi demokratik bir yurttaş olmasında özel yeteneklerini geliştirmektir.

Öğretim Programının Genel Öğretim Amaçlarına Olan Katkısı

• Öğrencilerin hergünkü hayatta, akademi ve genel teknik bakımından Türk dili üzerinde iletişim kurabilme yeteneğiyle genel öğretim amaçlarının gerçekleşmesinde katkıda bulunacaktır.

Bu amaçlara katkıda bulunacak başlıca ödevler şunlardır:

- Sözlü ve yazılı anlatım (ifade) yoluyla öğrencilere, Türkçeyi algılamayı, kavramayı ve daha iyi kullanabilmeyi sağlamak;
- Öğrenciler, yüksek öğrenim enstitülerinde meslekî ve bilimsel eğitim için hazırlanabilmek;
- Öğrenciler, Türk Edebiyatı yanısıra, diğer edebiyatları da tanıyabilmek ve böylelikle kültürler arası alışverişinde yardımcı olabilmektir.

2.3. Meslekî Yeteneğin İlerletilmesindeki Eğitim Programının Katkısı

Meslekî alanında Türkçe iletişim yeteneğinin ilerletilmesiyle öğrencinin, meslekî ödevlerin gerçekleşmesindeki katkısı daha verimli olabilmektir.

Bu amacın başlıca katkıları şunlardır:

- Öğrenciler, kendi mesleği ile ilgili her türlü kaynakları (broşürler, bültenler, sözlükler, talimatnameler, yardımcı kitaplar vb.) kullanabilme becerisini kazanabilmek;
- Öğrenciler, iletişim yoluyla teori ile pratik arasındaki bağı önemini kavrayabilmek;
- Öğrenciler, öğretim sistemi dahilinde (ki bu giderek interdesipliner haline gelmekte) bilgi toplayabilme ve okuyabilmeleri için şart olan Türk Dili ve Edebiyatının iyi kavratılması gerekmektedir.

2.4. Bireysel (Ferdî) Gelişmedeki Öğretim Programının Katkısı

Öğrenci, meslekî hayatında ve yurttaş olarak bireysel yeteneklerinin geliştirilmesiyle, yurdun kalkınmasındaki ödevlerin gerçekleşmesindeki katkısı olabilecektir.

Bu özel amacın somut katkıları şunlardır:

- Öğrenci, Türkçeyi kavramakla her türlü kaynaklardan yararlanabilmekte;
- Türk Dilini kavrama süreci esnasında öngörülen metodolojiyi kullanırken : problem çözebilme, işbirliği, yeteneği, sorumluluk, ortama uyum sağlama ve tasarımcılık ... gibi genel ve şahsi beceriler de gelişecektir.
- Öğrenciler, demokratik toplumun bir yurttaşı olarak önemli olan anlama ve duyuşsal davranışların daha dengeli olarak geliştirecektir.

2.5. Öğretim Programının Özel Amaçları

Okuma yılı sonunda öğrencilerin değerlendirildiklerine göre, Türk Dili ve Edebiyatının eğitim özel amaçları şunlardır:

- Öğrencilere kompozisyon (iletişim) ile dil ve edebiyat malzemesinin kavratılması;
- Öğrenciler, yeterince kelime dağarcığını zenginleştirip kendi edebî anadili ile konuşabilmeli ve başkaları tarafından anlaşabilmeli;
- Genel ve meslekî yönünden dil ve edebiyat alanlarında belli bilgileri bulabilmeleri için yeteneklendirilmesi;
- Öğrenciler, karşı tarafın anlaması gereken mesajı sözlü ve yazılı olarak aktarabilmeli; Türk ve Dünya (çeviri) edebiyatının değerlerini kavrayabilmelidir.

3. ZORUNLU ÖNBİLGİLER

Öğrenciler, ilkokulu bitirdikten sonra, ortaokula doğrudan kayıt (kayıt imtihanı olmadığı için) oldukları için, okula başlarken şu bilgi ve becerileri edindikleri varsayılmaktadır:

- Türkçe dersinin malzemesi ile ilgili bilgi ve becerilerinin olması, Türk ve dünya edebiyatını iyi tanıyabilmeli.
- Anlatmak istediğini iyi ifade edebilme konusunda yeterli kelime dağarcığı zengin olmalı ve dilbilgisi unsurlarını (kurallarını) tanıyabilmeli.
- Kompozisyon, dilbilgisi ve edebiyat alanlarından verilen metin ve her türlü kaynaklardan gereken bilgi ve unsurları bulabilmelidir.

4. ÖĞRETİM SÜRECİ

4.1. Öğretilmesi Gereken Konuların Şematik Yapısı

KOMPOZİSYON (36 Ders)			
Konular	Özel Amaçlar	Didaktik Yönerge	Bağıntı
SÖZLÜ VE YAZILI İFADE	- Sözlü ve yazılı ifadelerde kompozisyonu kavram olarak ayırt edebilmek; - Beğenilen sözlü ve yazılı İfadelerin oluşturulmasında her türlü birikimin yerini kavrayabilmek;	- Sözlü ve yazılı ifadelerde kompozisyonun kavramın kavratılmasıyla ilgili uygulamaları (alıştırmaları) uygulayabilmeli;Kompozisyonun tanımı yapabilmeli ve kavrayabilmeli;	Diğer dillerle ve bu dillerin Sesbilgisi (fonetik), Şekilbilim (morfoloji),Cümle bilgisi (sentaks) ve kelime bilimi (Leksikoloji);
DİNLEME	- Konu ve konuşmacı üzerinde dikkati yoğunlaştırabilmek; Önyargılardan uzaklaşmak; Kavrayarak dinleyebilmek; Dinlerken not alabilmek.	-Birikim, insan üzerinde olan önemi ve faydalarını uygulama yoluyla sezdirebilmeli.	Edebiyat kuramı; Dil tarihi vb. bilgi dallarıyla olan
- Soru Sorma	- Konuşmacıya karmaşık olanı sorabilmek; Örneklendirilmesini isteyebilmek;Yoğun veya açık olmayan ifadeleri sorabilmek;	- Karşılıklı soru sorma alıştırmaları; Konuşmacıya, bir konunun her hangi bir bölümünden karmaşık, yoğun veya açık olmayan ifadeleri örneklendirerek anlatmasını (açıklamasını) isteyebilmeli.	bağıntısını vurgulamak.
KONUŞMA Konuşma Türleri: - Hazırlıklı Konuşmalar	- Hazırlıklı konuşmalardan: Açış ve takdim konuşmalarını; Okuduğu bir eseri tanıtabilmek; Konferans; Açık oturum; Münazara (tartışma, müzakere, görüşme); Mülâkat ve Anketi kavramak; Farklı	- Hazırlıklı konuşmalar belli bir konu üzerinde ve belli bir süre içinde (genellikle on dakika) uygulama uygulayabilmeli; Hazırlıklı konuşmalarda	

<p>- Hazırlıksız Konuşmalar</p> <p>O K U M A</p>	<p>konuşmaları değerlendirmek.</p> <p>- Hazırlıksız konuşmalardan: İkili sohbet; Grup sohbet; Tartışmayı kavrayabilmek.</p> <p>- Okumanın bilgi ve kültür birikimi kazanmadaki rolü ve önemini kavrayabilmek;</p> <p>- Genel olarak okuma: Seçmeksizin okuyabilmek; Zevkini geliştirmek veya tatmin etmek için okuyabilmek; Araştırma amacıyla okuyabilmek.</p> <p>- Sürekli okumanın kazandırdıkları: Kelime hazinesini zenginleştirebilmek; Konuşma ihtiyacı ve etkili konuşma alışkanlığını yaratabilmek; Yazma alışkanlığı sağlayabilmek; Zihni geliştirebilmek; Meslek bilgisini</p>	<p>dikkat edilecek diğer hususlardan daha önemlileri olan: Konunun belirlenmesi, plânın türe göre çıkarılması, ses tonunun, mimik ve jestlerin, el kol hareketlerini yerinde ve zamanın da ölçülü yapılması gereğini kavrama alıştırmaları(Bu özellikle lektür derslerinde gerçekleştirilebilir);</p> <p>- Hazırlıksız konuşmalarda (ikili, grup ve her hangi bir tartışmada nasıl davranacağını öğrenebilme uygulamaları;</p> <p>- Rastgele seçilmiş bir metni seçip, zevkli ve kendisini ve onu dinleyenleri de tatmin edecek bir biçimde okuma ve belli bir araştırma amacıyla okuma becerisini kazandırabilmek için uygulamalar uygulamalı;</p> <p>- Sürekli okumanın faydalarını örneklendirerek ve anlatarak kavrayabilme alıştırmaları;</p>	
---	---	--	--

<p>Y A Z M A</p> <p><i>KONU</i></p> <p><i>ANAFİKİR</i></p> <p><i>PLÂN</i></p>	<p>geniřletebilmek, meslekte ilerlebilmek;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Okuduđuyla ilgili not tutabilmek; - Okuduđunu anlayabilmek; - Önemli unsurları ayırt edebilmek. <p>- Konu tespiti (kavram, problem); Konunun sınırlandırılmasını (problemin hangi yönünü çözebilirim) kavramak;</p> <p>- Anafikir tespitini (problemin çözümü için belirlediđi anafikir cümlesi nedir?) yapabilmek;</p> <p>- Anafikir geliştirme yollarından hangilerinin kullanacađının tespiti (istatistik, gözlem, deney, alıntı, tümden gelim, tüme varım)</p> <p>- İfade şeklinin ve uygun türün belirlenmesi [hikâye etme (kısa hikâye, uzun hikâye ve roman): iddia ve ispat (sohbet, makale, fıkra, deneme, eleřtiri, hatıra, gezi); tasvir e tahlil (fızikî unsurların ifadelendirilmesi)]</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plân yapmanın önemini kavrayabilmek; - Yazılı ifâdede plân çeřitlerini [(Hareket 	<ul style="list-style-type: none"> - Okuduđunu anlatabilme egzersizi düzenlemeli; - Birikimlerini arttırıcı okumanın kurallarını kavrayabilme çalışmalarını. <p>- Konunu kavramı yanısıra bir yazıdaki konunun dođru tespiti ve yař seviyesine uygun konunun dođru sınırlandırılması yapabilme çalışmalarını uygulamalı;</p> <p>- Anafikir tespiti yapılırken yani problemin çözümü için belirlediđi anafikir cümlesini bulabilmeli;</p> <p>- Anafikiri geliştirirken hangi yolu kullanacađımızı belirleme çalışmalarını uygulayabilmeli;</p> <p>- Sözlü veya yazılı ifadelerde ifade şeklinin ve uygun türü belirleyebilme;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Türlü plân çeřitleri yapma uygulamalı; - Türlü yazılarda plân kullanabilme 	
--	---	--	--

	<p>ağırlıklı plân (olay plânı); Duygu ağırlıklı plân (tasvir ve tahlil); Fikir ağırlıklı plân (iddia ve ispat yoluyla ifadeler)] ayırt edebilmek;</p> <p>- Plân yapma çalışmaları: Kısa hikâye plânı yapabilmek; Kısa hikâye yazabilmek; Hareket ağırlıklı plânla yazılan türleri kavramak;</p> <p>Biyografi, otobiyografi, günlük yazabilmek;</p> <p>Fikrî plân yazabilmek; Fikrî plânla yazılan türleri kavramak; Fıkra ve deneme yazabilmek</p> <p>- Toplumun diliyle değer ve sosyal kontrol unsurları arasındaki bağlantıyı kavramak;</p> <p>- Dilin inceliklerinde sahip olmanın toplumu etkilemedeki yerini kavrayabilmek;</p> <p>- Millî, ahlakî, insanî değerleri tanıma, tanıtmaya, benimsetmede dilin, fikrî ve edebî metinlerin rolünü kavramak.</p>	<p>uygulamaları uygulayabilmeli.</p>	
YAZILI YOKLAMA	<p>- Okuma yılı esnasında dört (4) yazılı yoklama yapılmalıdır.</p>	<p>- Yazılı yoklamaları derslerinde yukarıda verilen konular doğrultusunda gerektirdiği bütün bilgi ve becerileri ayrıntılarıyla uygulayabilmeli.</p> <p>- Türlü okuma tür biçimlerini iletirip geliştirmek, kelime hazinesini zenginleştirmek, etkili konuşmayı, yazma alışkanlığını sağlayabilmeli;</p> <p>- Okurken, insanın zihnini genişletebilme ve mesleğinde ilerlemeyi sağlayabilmeli.</p>	

DİLBİLGİSİ (36 Ders)

Konular	Özel Amaçlar	Didaktik Yönerge	Bağıntı
<p>DİL VE DİL TARİHİ</p> <p>-Başlıca Dil Grupları ve Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri</p> <p>-Türk Yazı Dilinin Tarihi Gelişmesi</p> <p>-Türklerin Kullandığı Alfabeler</p> <p>ANLAM BAKIMINDAN KELİMELER</p>	<p>- Dünyadaki önemli dil gruplarını ve Türkçenin Dünya dilleri arasındaki yerini tanıyabilmek (öğrenebilmek);</p> <p>- Türk yazı dilinin tarihini ve gelişmiş ve zengin geçmişi ile Dünya dilleri arasındaki yerini önemini vurgulamak;</p> <p>- Türklerin kullandıkları alfabelerini tanıyabilmek.</p> <p>- Türkçe kelimelerin asıl anlamı yanısıra daha değişik anlamları olan: Eş sesli kelimeler; Eş anlamlı kelimeler; Zıt anlamlı kelimeler; Mecaz anlamlı kelimeler; Deyim anlamlı kelimeler; Terim anlamlı kelimeler; Gerçek anlamlı kelimeler; Yan anlamlı kelimeleri kavratılabilmek ve ayırt edebilmek;</p>	<p>- Dünya dillerinde yazılı, işitsel (kayıtlı bant vb. örnekler) ve görsel örnekler sunmalı.</p> <p>- Türk edebiyatından değişik örnekler seçerek Türkçenin yazı dilinden örnekler sunmalı.</p> <p>- Türklerin kullandıkları alfabelerden örnekler göstererek bilgilendirmek.</p> <p>- Anlam bakımından kelime türlerinden örnekler vererek alıştırmalar yapmalı.</p>	<p>Diğer dillerle ve bu dillerin Sesbilgisi (fonetik), Şekilbilim (morfoloji),Cümle bilgisi (sentaks) ve kelime bilimi (Leksikoloji); Edebiyat kuramı; Dil tarihi vb. bilgi dallarıyla olan bağıntısını vurgulamak.</p>

<p>KELİME ÇEŞİTLERİ</p> <p>FİİLLER (EYLEMLER)</p> <p>-Fiilin Cümle İçindeki Görevi</p> <p>-Fiil Çekimi</p> <p>-Yapılarına Göre Fiiller: (Basit ,Türemiş, Birleşik Fiiller)</p> <p>-Çatılarına Göre Fiiller: -Özneye göre: -Nesneye göre:</p> <p>İSİM (AD) CİNSİNDEN KELİMELER</p> <p><i>İSİMLER (ADLAR)</i></p>	<p>-Fiilin cümle içindeki görevini kavrayabilmek ,sözlü ve yazılı ifadelerde doğru kullanabilmek.</p> <p>-Çekimli fiil yapısındaki unsurlar olan: 1) Kök - gövde; Şahıs ekleri; Ek - fiil, çekimi ve görevi; Fiillerin birleşik zamanlı çekimlerini uygulayabilmek.</p> <p>-Fiilleri yapılarına göre: Basit ,Türemiş, Birleşik Fiiller (İsim + yardımcı fiil kuruluşundaki birleşik fiiller;Fiil + yardımcı fiil, kuruluşundaki birleşik fiiller; Anlamca kaynaşmış, deyimleşmiş birleşik fiiller) ayırt edebilmekte;</p> <p>-Fiilleri çatılarına göre ayırt edebilmek: -Özneye göre (Etken, Edilgen, Dönüşlü ve İsteş fiiller); ve -Nesneye göre: Geçişli fiil ve Geçişsiz fiileri ayırt edebilmek.</p> <p>-İsimlerin (adların) cümle içindeki görevlerini kavramak.</p>	<p>- Cümle incelemelri (tahlilleri) yapmalı;</p> <p>- Örneklerle fiil çekiminin nasıl yapıldığını görmeli.</p> <p>- Fiillerin yapılarına göre ayırt edebilmeleri için örnekler vermeli.</p> <p>- Örneklerle fiillerin öznelerine ve nesnelere göre ayır edebilmeli.</p> <p>-İsimlerin cümle içindeki görevlerini gösterme alıştırmaları.</p>	
---	---	--	--

<p>- İsmi Halleri</p> <p>- İsimlerde sahiplilik - aitlik</p> <p>- İsim Fiiller</p> <p><i>SIFATLAR</i></p> <p>- Sıfat çeşitleri</p> <p>- Yapılarına göre sıfatlar</p> <p><i>ZAMİRLER (ADILLAR)</i></p> <p>- Zamir çeşitleri:</p>	<p>- İsmi hallerini (Yalın hâli, İlgi hâli, Yükleme hâli, Bulunma hali ve Ayrılma hali) ayırt edebilmek.</p> <p>- İsimlerde sahiplilik-aitlik açısından: İyelik ve aitlik eklerini ayırt edebilmek.</p> <p>- İsim fiillerini ayırt edebilmek.</p> <p>- Sıfatların cümle içindeki görevini kavramak; Niteleme ve Belirtme sıfatlarını (İşaret, sayı, soru ve belirsizlik sıfatları) olarak sınıflandırabilmek.</p> <p>- Sıfatları yapılarına göre ayırt edebilmek (Basit, türemiş, brleşik, pekiştirilmiş, kelime grubu halindeki sıfatlar ve sıfat - fiiller / Ortaçlar).</p> <p>- Zamirlerin cümle içindeki görevlerini kavrayabilmek.</p> <p>- Zamirlerin çeşitlerinden: Şahıs, işaret, soru ve belirsizlik zamirlerini ayırt edebilmek.</p>	<p>- İsmi hallerininini gösteren ekleri örneklerle göstermeli.</p> <p>- Alıştırmalar düzenlemeli.</p> <p>- Cümle içinde sıfatların görevlerini gösterme alıştırmaları düzenlemeli.</p> <p>- Yapılarına göre sıfatları cümle içinde gösterme alıştırmaları düzenlemeli.</p> <p>- Cümle incemelerinde zamirlerin görevlerini gösteren alıştırmalar planlamalı.</p>	
---	--	--	--

<p>- Zamirlerin Çekimi</p> <p>- Zamirlerin Yapısı</p> <p>ZARFLAR (BELİRTEÇLER)</p> <p>- Zarfların çeşitleri</p> <p>- Zarfların yapısı</p> <p>EDAT (İLGEÇ) CİNSİNDEN KELİMELER</p> <p>YAZIM (İMLÂ) KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİ</p>	<p>- Zamirlerin çekimini yapabilmek.</p> <p>- Zamirlerin yapısını (basit ve birleşik zamirler) kavramak.</p> <p>- Zarfın (belirtecini) anlamını, çeşitlerini: yön, zaman, hal, azlık-çokluk ve soru zarflarını kavramak;</p> <p>- Zarfların yapısını: basit, türemiş ve birleşik zarfları kavrayabilmek.</p> <p>- Edatın anlamını ve cümle içindeki görevini kavrayabilmek.</p> <p>- Yazılı ifadelerde Türkçenin yazım (imlâ) ve noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanabilmek.</p>	<p>- Zarfların cümle içinde görev ve türlerini gösterme çalışmaları düzenlemeli.</p> <p>- Edat cinsinden kelimelerin cümlede gösterme çalışmaları yapabilmeli.</p> <p>- Yazılı ifadelerde yazım ve noktalama işaretlerini devamlı uygulamak.</p>	
---	--	--	--

EDEBİYAT VE LEKTÜR (72 Ders)

Konular	Özel Amaçlar	Didaktik Yönerge	Bağıntı
BATI ve TÜRK EDEBİYATINDA EDEBİ AKIMLAR			
- Batı Edebiyatındaki Edebî Akımlar	- Batı Edebiyatındaki edebî akımların ortaya çıkış neden ve özelliklerini kavrayabilmek.	- Batı edebî akımlardan örnekler verilmeli.	
- Türk Edebiyatında Edebî Akımlar	- İslâmlıktan önce ve sonra Türk Edebiyatındaki akımlar:sözlü ve yazılı.	- Türk edebî akımlardan örnekler verilmeli.	
TÜRK EDEBİYATINDA DEVİRLER			
İSLÂMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI			
- Sözlü Eserler	- Türk edebiyatında devirleri kavrayabilmek;	- Türk edebiyatını, yazılı ve şematik olarak göstermeli.	Tarih, dil tarihi, resim sanatı vefelsefe tarihiyle.
- Yazılı Eserler	- Devrin genel özellikleri kavramak; - İslâm önceki Türk edebiyatının sözlü ve yazılı eserleri olan: Sagu, koşuk, sav ve destanlar;Gök Türk Kitabelerinden (metinlerinden) örnekler verip bilgi edinebilmek; örneklerini tanıyabilmek;	- İslâamiyet öncesinden günümüze gelen sözlü eserlerden:Sagu,koşuk, sav ve destanlar; Yazılı eserlerden Gök Türk Kitabelerinden (metinlerinden) örnekler verilmeli;	Tarih ve din tarihi , etnoloji, mitoloji tarihiyle ve müzik sanatıyla.
- Dünya Edebiyatı	- Dünya edebiyatının özelliklerini ve başlıca eserlerini tanıyabilmek;	- Dünya edebiyatından destan türlerinden örnekler okutulacak, görsel yayımlar seyredilmeli;	Dünya tarihi, müzik sanatıyla.

<p style="text-align: center;">İSLÂMÎ DEVİR TÜRK EDEBİYATI</p> <p>-Geçiş Dönemi: -Türk Kültürü ve İslâmiyet Arasındaki İlişkiler</p> <p>-İslâmiyet ve Türk Edebiyatı</p> <p>XI. ve XII. Yüzyıl Türk Edebiyatı</p> <p>- Eserlerinden faydalanılacak şahsiyetler: - Kutadgu Bilig'den, - Divan-ü Lûgatir-Türk'ten, - Atabetül Hakâyık'tan ve Divan-ı Hikmetten seçmeler</p> <p>XIII. - XIV. yy. Türk Edebiyatı</p> <p style="text-align: center;">Manzum Eserler:</p> <p>- Yunus Emre</p>	<p>-Geçiş döneminde Türk kültürü ve İslâmiyet arasındaki etkileşimi örnek vererek kavrayabilmek;</p> <p>- Bu dönemde, İslâmiyetin Türk toplumu arasındaki yeri, önemi ve etkisini görebilmek;</p> <p>- XI. ve XII. Yüzyıl Türk Edebiyatı; nın genel özelliklerini ve eserlerinden seçmeler inceleyip Türkçenin bu dönemlerde nasıl bir zengin dil olduğunu ve onun önemini ve sağlamlılığını kavrayabilmek;</p> <p>- XIII. - XIV. Yüzyıl Türk Edebiyatının genel özelliklerini (Tasavvuf edebiyatının - kavramının genel hatlarıyla tanımı) ve devrin ünlü şahsiyetlerin eserlerini tanıyabilmek;</p> <p>-Yunus Emre'nin Divan veya Risâletür'n-Nushiyye'den örnekler;</p>	<p>Dünya Edebiyatından birkaç örnek okutulmalı fakat derinliğine girilmemeli.</p> <p>- İslâm dininin Türklere ve dola- yısıyla Türk Edebiyatına yaptığı etkiyi örneklerle gösterilmeli.</p> <p>- Eserlerden seçmeler okutulup incelenmeli.</p> <p>- Tasavvuf edebiyatının Türk Edebiyatındaki yerini, nazım tür ve özelliklerini, Yunus Emre'nin ve Mevlâna Celâlettin Rumî'nin (Daha sade dille-Türkçe yazmış olduğu dizeler (örnekler) üzerinde</p>	<p>Tarih, din tarihi, müzik ve resim sanatıyla.</p> <p>Tarih, dil ve edebiyat tarihi, din tarihi, sanat tarihi ve felsefe tariyle.</p> <p>Tarih ile, din tarihi ve müzik sanatıyla.</p>
---	--	---	---

<p>- Mevlânâ Celâleddin-i Rumî</p> <p>- Kadı Burhanettin</p> <p>Mensur Eserler:</p> <p>- Nasrettin Hoca: Fıkra örnekleri</p> <p>- Battalname (Anonim)</p> <p>XV. Yüzyıl Türk Edebiyatı:</p> <p>-Klâsik Edebiyatı</p> <p>Manzum Eserler:</p> <p>- Ali Şîr Nevâî</p> <p>- Süleyman Çelebi</p> <p>- Şeyhî</p> <p>- Hacı Bayram Veli</p> <p>- Kaygusuz Abdal</p>	<p>- Mevlânâ Celâleddin-i Rumî'den Mesnevi veya Divân-ı Kebîr'den örnekler</p> <p>- Kadı Burhanettin'den Tuyug örnekleri okutup incelenmeli;</p> <p>- Bu devirde, Türk edebiyatında mensur eserlerinin temel bilgi ve özelliklerini kavranak;</p> <p>- Türk Klasik Edebiyatın genel özelliklerini ve dönemin tanınmış şahsiyetlerini ve onların eserlerini tanıyabilmek;</p> <p>- Klasik Edebiyatında karşılaşılan tür ve şekilleri yanısıra, nazım ölçüleri ve kafiyeyi ayırt edebilmek;</p> <p>- Ali Şîr Nevâî : Gazel örnekleri; Süleyman Çelebi: Mesnevisinden bölümler;Şeyhî: Harname'sinden bölümler;Hacı Bayram Veli'den İlâhî örnekleri; Kaygusuz Abdal'dan manzum eserlerinden örnekler okuyup incelemek.</p>	<p>durulmalı ve Farsça yazdığı dizeleriyle de kıyaslanmalı) sade bir dille çevirilmiş dizelerinden örnekler alınmalı.</p> <p>- Dünyaca ünlü Nasrettin Hoca'nın fıkralarındaki mizaç, güldürü ve mizah unsurlarını bulabilmeli.</p> <p>- Battalanme'den örnekler okumalı.</p> <p>- Klasik Türk Edebiyatından örnekler verirken onların örjinelleri yanısıra çevirileri ya da yabancı (bilinmeyen) sözlerini de vererek beyitleri incelemeli; Örnekler incelerken, Divan Edebiyatına ait nazım türlerin anlaşabilmesi için gereken edebî bilgiler fazla derinlemesine girmeden (Örnek verilecek nazım türünün göz ve kulağa hitabettiğini anlatabilmeli) sunulmalıdır.</p>	<p>Tarih, din tarihi, edebiyat kuramı ve müzik sanatıyla.</p>
--	--	--	---

<p style="text-align: center;">Mensur Eserler</p> <p>- Dede Korkut Hikâyeleri</p> <p>- Ali Şîr Nevai: Muhakemetü'l Lügateyn</p> <p>- Saltuknâme ve Menâkıbnameler</p> <p style="text-align: center;">XVI. Yüzyıl Türk Edebiyatı</p> <p style="text-align: center;">Manzum Eserler:</p> <p>- Fuzûlî (Gazel veya kaside örnekleri, Leylâ ve Mecnun'dan seçmeler</p> <p>- Bâkî (Gazel örnekleri)</p> <p style="text-align: center;">Mensur Eserler:</p> <p>- Fuzûlî</p> <p>- Aşık Garip Hikâyesi</p>	<p>- Devrin mensur eserlerinin özelliklerini kavramak.</p> <p>- Dede Korkut Hikâyelerinden (Anonim) hikâye örnekleri incelenmeli;</p> <p>- Ali Şîr Nevai: Muhakemetü'l Lügateyn eserinden seçmeler;</p> <p>- Saltuknâme ve Menâkıbnamelerden örnekler.</p> <p>- Devrin genel özelliklerini ve eserlerini tanıyabilmek.</p> <p>- Devrin manzum özellerini kavramak.</p> <p>- Devrin mensur eserlerin ve şahsiyetlerin özelliklerini kavramak.</p> <p>- Fuzûlî'nin Şikâyetname'sinden alıntı</p> <p>- Aşık Garip Hikâyesi okutmak;</p>	<p>- Mensur eserlerden örnekler okumalı.</p> <p>- Devrin en ünlü şahsiyetlerinin gazel ve kasidelerinden örnekler okumalı, edebî bilgileri açısından incelemeli.</p> <p>- Fuzulî'nin Şikâyetnamesinden örnekler ve Aşık Garip Hikâyesinden bölümler okumalı.</p>	<p>Tarih, dil ve edebiyat tarihi ile edebi kuramı ile iç bağlantı.</p> <p>Tarih, felsefe tarihi, sanat tarihiyle.</p>
--	--	--	---

<i>Manzum Eserler</i>	dönemin iktisadi ve siyasisini anlamak, edebiyata olan etkisini kavrayabilmek.		
-Nedim (Gazel)	-"Lale Devri" şairi olarak bilinen Nedim'in hayatı ve eserlerini tanıyabilmek ve neden böyle denildiğini anlayabilmek.	-Şiirlerinden örnekler okuma ve incelemek.	
-Şeyh Gâlib (Mesnevi, Naat)	-Şeyh Galib'in eserlerini tanıyabilmek; -Tekke edebiyatının unsurlarını Şeyh Galib'in eserlerinden kavrayabilmek.	-Mesnevisinden ve naat örnekleri okumak ve incelemek.	
XVIII. Yüzyıl Dünya Edebiyatı -Goethe	-Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek; Eserlerinde romantik unsurlar tanıyabilmek.	-Şiirlerinden örnekler okuyarak tanıtılmı.	Tarih, sanat tarihi, edebiyat kuramıyla vb.

LEKTÜR			
<p>1. M.Dostoevski: Suç ve Ceza</p> <p>2. N.V.Gogol: Müfettiş</p> <p>3. A.Çehov: Hikâyeler</p> <p>4. G.Flober: Bayan Bovari</p> <p>5. C.London: Martin İdn</p> <p>6. Koço Ratsin: Şiirler</p> <p>7. M.Şefket Esenal: Temiz Sevgiler</p> <p>8. Tahir Kemal: Göl İnsanları</p> <p>9. Tahip Apaydın: Tütün Yorgunu</p> <p>10. Sabahattin Eyuboğlu: Sanat Hakkında Denemele</p> <p>11. Seçme</p> <p>12. Seçme</p>	<p>- Okuma yılı esnasında en az yedi (7) eser plâanlı programlı ve belli bir amacı olması şartıyla incelemek.</p>	<p>- Lektür derslerinde değişik edebiyat ve türlerden eserler işlenmesine dikkat edilmelidir.</p>	<p>Tarih, dil tarihi, edebiyat tarihi, edebiyat kuramı, müzik ve resim sanatı ve diğer derslerle bağıntılı.</p>

<i>Mensur Eserler:</i>			Tarih, edebiyat kuramı.
<p>- Evliya Çelebi</p> <p>- Peçevi:Kerem ile Aslı Hikâyesi</p>	<p>- Devrin mensur eserlerinin özelliklerini kavramak.</p>	<p>- Evliya Çelebi'nin "Seyyahatne" -mesinden bölümler okunmalı, bu edebî tür ile bilgileri tekrarlamalı; Peçevi'nin "Kerem ile Aslı" eserinden bölümler ve diğerlerinden örnekler okunmalı ve incelemeli.</p>	
<p>XVII. Yüzyıl Dünya Edebiyatı:</p> <p>- Racine</p>	<p>- Rasin'in hayatı ve eserlerini kavramalı; "Andromak" tradejisindeki klasik unsurları tanıyabilmekte.</p>	<p>- Rasin'in yaratıcılığı ilgili metin ve görsel araçlar kullanılmalı; Eserinden bir bölümü röllere göre okuyabilme ve antik metin ile olaylar arasındaki bağları bulabilme alıştırmaları.</p>	<p>Tarih, sanat tarihi ile antik tradeji ile bağlantısı.</p>
<p>- Servantes</p>	<p>- Servantes'n genel hatlarıyla hayatı ve eserlerini kavramalı; Don Kişot eserindeki hümanizm (insancılık) unsurlarını tanıyabilmeli.</p>	<p>- Metinlerden örnek alınarak rönesan unsurları tanıyabilmeli; diğer yazarlardan metin örnekleri; görsel malzemeler kullanılmalı.</p>	<p>Tarih ve resim sanatıyla</p>
<p>- Moliere</p>	<p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek; Eserlerindeki komedy unsurlarını bulabilmek; Eski Türk mizah edebî türleriyle kıyaslamak.</p>	<p>-Eserlerinden bölümleri röllere göre okunmalı; Kayıt edilmiş komedi türleri seyredilmeli.</p>	<p>Tarih, sanat tarihi - antik komedi arasındaki iç bağlantı.</p>
<p>XVIII. Yüzyıl Türk Edebiyatı</p>	<p>- Osmanlı İmparatorluğunun bu dönemdeki genel özellikleri ile o</p>	<p>- Divanından gazel örnekleri okutulup incelenmeli.</p>	<p>Tarih, sanat tarihi, edebiyat kuramı vb.</p>

<p>XVI Yüzyıl Dünya Edebiyatı:</p> <p>- Sheespeare (Tiyatro)</p>	<p>- İngiltere edebiyatının Rönesans dönemini kavramalı; Viliyam Şekspir'in hayatı ve eserlerin ile ilgili temel bilgilerini öğrenebilmek. Şekspir'n trgejedisi ile antik tradejisi ile kıyaslayabilmek; İngiltere edebiyatının diğer temsilcilerini tanıyabilmek.</p>	<p>- Şekspir'in yaratıcılığı ile ilgili görsel malzemeler; Tiyatro eserlerinden bir bölümünü röllere göre okuyabilme; Eserlerindeki antik unsurları ile ilgi yorum yapabilmeli.</p>	<p>Tarih, edebiyat tarihi ve edebiyat tarihiyle.</p>
<p>- Montaigne (Deneme)</p>	<p>- Fransız edebiyatının temel özelliklerini kavramak; Deneme türünü bir edebî tür olarak ayırt edebilmek; "Denemeler" adlı eseriyle Monteyn, Latin kültürüne nazaren hür düşünm;enin öncüsü olduğunu anlamak; Bu türde yazan ilk Türk şahsiyetleri tanıyabilmek.</p>	<p>- Eserlerinden (Denemelerinden) metinler okumalı, resimler gösterilmeli.</p>	<p>Tarih, edebiyat tarihi ve din tarihiyle</p>
<p>XVII.Yüzyıl Türk Edebiyatı</p> <p>Manzum Eserlerler:</p> <p>- Nâbî (Gazel veya Mesnevi)</p> <p>- Nef' î (Kaside)</p> <p>- Karacaoğlan</p> <p>- Gevheri</p> <p>- Aşık Ömer</p>	<p>- Bu yüzyılda manzum eserlerini ve devrin genel edebî özelliklerini kavramak; Dönemin iktisadi ve siyasi durumunun genel olarak edebiyata olan etkisini kavramak.</p>	<p>- Manzum eserlerinden örnekler okuma ve edebî bilgileri açısından incelemeli.</p>	<p>Tarih, edebiyat kuramı, sanat tarihi, felsefe tarihi ve müzik sanatıyla.</p>

4.2. Öğretim Metodolojisi ve Öğretim Amaçları

Öğretim metodolojisi hususunda, Türkçenin okullardaki derslerin öğretim aracı olarak mümkün olan en yüksek seviyeye kadar kullanılacağı esasına göre önerilmektedir.

Öğretmen, öğretimde mecburen işlevsel yöntemler kullanmalıdır. Bu, özellikle öğrencilerin etkinlikleri, onların ilgisi doğrultusunda öğrenmek için uygun bir ortam yaratabilmektir.

Öğretmenler mümkün olduğu kadar daha fazla Türk Edebî dilini kullanabilmeli ki, dil, edebiyat ve kompozisyondaki edinimlerini daha iyi kullanabilmeli.

Dil ile ilgili öğrencilerin Türkçeyi kullanabilmesi için işlevsel düzeyden yavaş yavaş sistematik bir şekilde gereken düzeye doğru gidilmesi önemlidir.

Temel Öğretim Metodları

Diğer derslerde olduğu gibi Türk Dili ve Edebiyatı dersinde de ortak olan metodların çoğu kullanılmaktadır. Onlar: uygulama, sorun çözme, proje üzerinde öğrencilerin bireysel çalışmaları. Bunlardan başka: doğal metod, sessiz metod, audio-dil metodları ... vb.gibileri kullanabilirler.

Öğrencilerin Etkinlikleri

Öğretim süreci içinde kullanılacak metodlara göre, öğrencilerin etkinlikleri şunlar olmalıdır: dinleme, not tutma (alma), tekrarlama, alıştırma, okuma, ilişki ve kuralları keşvetme, bireysel çalışma, kontrol etme, uygulama, ikili (çift) ve grup çalışmaları (temsilen türlü oyun ve roller), ev ödevi yazma, tartışma, tasvir, anlatma vb.

Öğretmenin Etkinlikleri:

Öğretmenin etkinlikleri arasında: konuşma, okuma, tartışma, açıklama, dikte etme, tahtada yazma, uygulama, soru sorma, ödev değerlendirme, ikili ve grup çalışmaları, örgütlenme, uyarılarda bulunma, yenileme vb.

4.3. Öğretim Dersin Örgütü ve Gerçekleşmesi

Öğretim dersinin amaçlarına dayanarak Türk Dili ve Edebiyatı bu derse uygun sınıflarda ve iki yarı okuma yılında haftalık ders fonu olarak gerçekleştirilecektir. Ev ödevleri, evde ve okulda gerçekleşecektir.

4.4. Öğretim Araç ve Gereçleri

Türk Dili ve Edebiyatı dersinin daha başarılı olabilmesi için her türlü eğitim araç ve gereçleri kullanılacaktır. Bunlar:

4.4.1. Öğrenciler İçin Gereken Eğitim Araç ve Gereçler:

- Edebiyat - ders kitabı sınıf II
- Dilbilgisi kitabı sınıf II
- Edebiyat kuramı
- Öğrencilere yardımcı kitap
- Sözlükler (Türkçe açıklamalı, Türkçe - (Makedonca, İngilizce, Fransızca, Almanca...vb.)
- Atasözleri ve Deyimler sözlüğü
- Ansiklopediler (Şiir, hikâye, roman, tiyatro...vb)
- Dersle ilgili bilgisayar diskleri...vb.

4.4.2. Öğretmen İçin Yardımcı Kitaplar (Ek Literatür)

- Yukarıda öğrenciler için öngörülen dersverilen kitapları vb.
- Okul aracılığıyla gereken dergi ve gazetelere abone olmak.
- Dil ve edebiyat için gereken yöntem kitapları.
- Fotokopi ve diğer araç ve gereçleri kullanabilme olanağı olmak.

4.4.3. Sınıfların Donatımı

Türk Dili ve Edebiyatı dersi için şu eğitim araç ve gereçleri önerilmektedir:

- Rahle, sandalye, kara tahta.
- Grafoskop (diğer derslerle ortak olabilir).
- Araç ve gereçlerin korunacağı bir yer.
- İnterneti kullanma olanağı olmalı.
- Teyp ve video / televizyon (ortak olabilir).
- Öğrencilerin dersle ilgili çalışmaların sergilenebilecek bir yer (okulun şartlarına göre kartondan yada tahtadan olabilir).

5. ÖĞRENCİLERİN BİLGİ VE BECERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin bilgi ve becerileri devamlı (yeni üç dönemli modele göre, ekster ve inter notlandırmaya göre) değerlendirilmelidir. Değerlendirme, her öğretim sürecinde sözlü (alıştırmalar, yeni bilgilerin kavranması, tekrarlama, soru - cevap şeklinde denetim) olup her ünitenin sonunda da yazılı olarak: yazılı alıştırmalar, seminer çalışmaları, edebî metinler yazma, test vb. uygulanacaktır. Test, okul yılının sonunda da yapılacaktır. Yapılacak olan bu testler sonucunda, öğrenci başarısız olursa bütünlemeye (ikmale) gönderilecektir (sevk edilecektir).

Okuma yılı esnasında yapılacak olan dört (4) yazılı yoklama da değerlendirme kapsamı içindedir.

6. DERS PROGRAMININ GERÇEKLEŞMESİ İÇİN KADRO VE MADDİ ÖNKOŞULLAR

6.1. Öğretmenin Temel Özellikleri

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni şu **kişisel, meslekî ve pedagojik özelliklere** sahip olması gerekmektedir: Fizikî ve ruhen sağlıklı olmalı; Türkçeyi (Türk edebî dilini) iyi bilmeli; Konuşma engelli olmamalı; İşbirliğe açık ve iletişimi iyi olmalı; Dersin gerektirdiği eğitime sahip olması; Hazırlık dönemini geçirmiş kıdemli ya da kıdemsiz; Bu mesleği seven ve aynı meslekte ilerleyebilen; İyi örgütleyici olabilmesi; Mesleğinde yenilikleri uygulayıcı ve yaratıcı vb. olması gerekmektedir.